

STĀSTS PAR SADARBĪBU

Kooperatīva "Baltu piens" ražotnes apskate Kazdangā

Ar šādām automašīnām tiek nodrošināta piena savākšana no kooperatīva biedriem

tikai vada, bet arī pati piedalās ikdienas darbā, saprotot katra biedra vajadzības. Viņas vadībā "Kalnmuiža" saglabā cilvēciņu mērogu, ciešu saikni ar biedriem un spēju pielāgoties mainīgajiem apstākļiem. "Esam vienoti – un tas palīdz pārvarēt grūtības," saka kooperatīva valdes priekšsēdētāja.

"Kalnmuižas" biedri ik dienu saskaras ar izaicinājumiem – grūti izbraucami lauku ceļi, sezonālas svārstības piena apjomā, tirgus cenu kritumi un konkurence ar lielajiem pārstrādes uzņēmumiem. Piena iepirkuma cena Latvijā šobrīd svārstās ap 47 centiem par kilogramu, taču starptautiskie tirgi un kaimiņvalstu rūpnīcas būtiski ietekmē vietējo cenu politiku. Latvijā piena pārstrādes kapacitāte ir ierobežota, tāpēc liela daļa piena tiek eksportēta kā izejviela, bet tas samazina zemnieku ienākumus un ierobežo iespējas radīt produktus ar augstāku pievienoto vērtību.

Tieši tālab īpaši nozīmīga ir "Kalnmuižas" dalība otrā līmeņa kooperatīvā "Baltu piens", kas no *Altum* iegādājas novārtā atstāto Kazdangas pārstrādes rūpnīcu, bijušo "Elpu". "Baltu piens" ir izveidots, lai nodrošinātu biedriem stabilitāti, manevra iespējas un augstāku piena cenu. Kā skaidro vadītāja Mirdza Feldmane, kvalitāte pārvēršas cenā – un kvalitātes pamatā ir sausna, kas veidojas, ganot govīs dabiskos apstākļos, nevis intensīvi dozējot barību. "Laimīgās govīs ganās un ražo pienu," viņa saka. "Baltu piens" turpina paplašināt sortimentu, zināšanas pārtikas tehnoloģijās palīdz izstrādāt jaunus produktus, sākot ar puscieto sietu un pudīņiem ar pārsteidzošu

garšu, lai gan samazinātu cukura daudzumu, bet lielu proteīna saturu.

Pieprasījums pēc piena proteīnu saturošiem produktiem aug. Taču attīstību ierobežo iekārtu jauda un apgrozāmā kapitāla pieejamība – izejvielu iegāde, krājumi, un par produkciju vēl nesaņemtā nauda. Kooperatīvs varētu ražot vēl vairāk, ja būtu pieejamas papildu investīcijas. Šī situācija raksturo plašāku tendenci Latvijas piena nozarē – augsts izaugsmes potenciāls, bet ierobežota infrastruktūra.

Kooperatīva "Straupe" vadītājs Jānis Šulcs uzsver, ka kooperatīva mērķis ir ilgtspēja – tas rada ap sevi ekosistēmu, kurā lauksaimnieki var strādāt, attīstīties un dzīvot. Kooperatīvs nav tikai ekonomiska vienība, tas ir balsts sociālai un kultūras videi, kas stiprina kopienas un nodrošina vietējo pārtikas apriti. "Arī mana saimniecība, kurā ir divi roboti un tagad jau automatizēta piena ražošana, ir sākusies, pateicoties kooperatīvam – iespējai vienmēr pārdot pienu, saņemt padomu, finansiālu atbalstu un augstāku cenu, jo kooperatīvam "Straupe" ir sava pārstrāde un liela nozīme ir tieši stabilitātei," komentē Šulcs.

Vēl viens izaicinājums tieši tādiem nelieliem kooperatīviem ir šoferi, kas nodrošina ritmisku piena savākšanu no daudzām saimniecībām. Šoferi ir zelta vērti, jo nodrošina kontaktu starp biedru un kooperatīvu, apmainās ar ziņām, darba rezultātiem. Un tieši nelielās saimniecības – kas ir "Kalnmuižas" spēks – nodrošina vienmērīgu, dabisku piena sastāvu – bez intensīvām piedevām, ar augstu sausnas

saturu, kas ir kvalitātes pamats.

"Kalnmuižas" panākumu pamatā nepārprotami ir sadarbība starp saimniecībām, uzticība vadībai, vietējās identitātes saglabāšana un orientēšanās uz kvalitāti, nevis kvantitāti. Katrai gotiņai ir savs vārds, un katrs litrs piena ar savu stāstu. Šī pieeja ļauj saglabāt emocionālu saikni ar produktu, ko novērtē arī patērētāji. "Kalnmuižas" biedriem ir neliels govju skaits, un izslaukums vidēji ap 200 litriem piena dienā. Lielākajā saimniecībā ir tikai 90 govīs, pārējās ir mazākas. Saimniecības nedzinas pēc maksimāliem izslaukumiem, govīs tiek ganītas, nevis barotas ar piedevām.

Protams, lai saglabātu konkurētspēju, "Kalnmuižas" jaunie saimnieki raugās uz robotizācijas un tehnoloģiju ieviešanu, vēl plašāku jauno lauksaimnieku iesaisti un vietējās pārstrādes kapacitātes stiprināšanu. "Ielā, kurā dzīvoju, ir deviņas mājas, no kurienes rasties jauniešiem? Bet esmu jau ievērojusi, ka daži pie mums pārceļas no pilsētas," ar cerību nākotnē raugās Stepanoviča.

Pētījumi liecina, ka piena nozarei ir augsts izaugsmes potenciāls Latvijas klimatiskajos apstākļos, taču tas nav iespējams bez tehnoloģiski modernas, ekonomiski noturīgas saimniekošanas. "Kalnmuiža" ir stāsts par to, kā nelielas saimniecības sadarbojoties spēj radīt augstvērtīgu produktu, saglabāt neatkarību un veidot nākotni pagaidām tepat Latvijā.

Tas ir stāsts par baltu pienu, kas sākas pirms saullēkta un nonāk uz mūsu galda ar cieņu pret zemi, dzīvnieku un cilvēku. LL